

Nyílt levél a sajtó felelősségéről a családon belüli erőszak megjelenítésében és megszüntetésében

2008. március 20-án a Komárom-Esztergom megyei Kocson egy férfi löfegyverével vélhetően gyilkosságot követett el felesége ellen, amely után feltételezhetően öngyilkos lett. A hírrel kapcsolatban az elektronikus és a nyomtatott sajtóban számos cikk jelent meg, amely kiváltotta felháborodásunkat az eset megjelenítése miatt és aggodalmunkat az effajta média-megközelítés társadalmi hatásait illetően.

Mi – mint a családon belüli erőszak és a nők elleni erőszak témájának szakértői, aktivisták, valamint a sajtó minősége miatt aggódó állampolgárok – szeretnénk ráirányítani a sajtó munkatársainak figyelmét arra, hogy a megjelent cikkek megközelítésükkel és szóhasználatukkal erősíthetik az olvasókban a családon belüli erőszakkal kapcsolatos, társadalmunkban elterjedt káros tévhiteket, és ezáltal közvetve csökkenthetik a veszélyhelyzetben lévő, partnerkapcsolati bántalmazást elszenvedő nők biztonságát. A jelenlegi eset médiabeli megjelenítése egy újabb, önmagán túlmutató példája egy sajnálatosan elterjedt káros újságírói gyakorlatnak.

A bűncselekményről hírt adó, illetve tudósító cikkek nagy részében olyan elemek fedezhetőek fel, melyek a feltételezett elkövető iránti elfogultságról tanúskodnak, illetve az áldozat felelősségét keresik. Az alábbiakban ennek az etikai szempontból súlyosan kifogásolható jelenségnek a szemléltetésére sorolunk fel néhány példát.

Több cikk vette át az MTI-től az alábbi megfogalmazást: „A környéken lakók közül korábban többen azt mondták (...), hogy tudomásuk szerint szerelemföltés lehet az ügy háttérében. A férfit a helybéliek egyébként békés embernek ismerték.” A hír, bár csupán a helyiek véleményére hivatkozik, a „szerelemföltés” fogalmát egyféle magyarázatként tünteti fel. A „szerelemföltés” kifejezés használata nem csak eufemisztikus, hanem kifejezetten káros egy olyan esetben, amikor egy férfi szemmel láthatóan jogot formál arra, hogy egy nő testi épséghez és élethez való jogát súlyosan megsértse, és fegyvert fogjon rá. A „szerelemföltés” fogalma a „föltékenység”-nél még finomkodóbb, kevésbé elítélő, romantizálja az erőszakot, és ami a legfontosabb, alkalmasabb az elkövető helyett az áldozat hibáztatására.

A különböző cikkek a szomszédokra való hivatkozással a „békés”, „normális, rendes, családos” jelzőket használják a gyilkossággal gyanúsítható férfi jellemzésére (Blikk, figyelonet.hu, index.hu, stop.hu). Ezáltal súlyosan egyoldalúvá teszik a tudósításokat, normalizálják az elkövetőt, feltételezve, hogy érzelmi felindulásból követte el hirtelen tettét – figyelmen kívül hagyva, hogy a hasonló esetek nagy részében elhúzódó bántalmazás áll a háttérben, amiről a környezet esetleg nem tudott. Ráadásul a férfi állítólag fegyverével fenyegetőzött, ami súlyosan erőszakos magatartásra utal. A férfi felelősségét korlátozó, lényegében a nőt hibáztató hozzáállást legszembetűnőbben a Stop.hu március 22-én megjelent tudósítása tükrözi, melyben az eset kapcsán megszólaltatott helybéliektől idézett vélemények egytől-egyig a gyilkosság áldozatává vált nőt, életmódját okolják a történetekért.

Több cikkben találkozhattunk (index.hu, origo.hu, stop.hu) az eset minősítéseként a „tragédia” kifejezéssel, „családi tragédia” és „felfoghatatlan tragédia” alakban is. Ezeket a kifejezéseket azért találjuk elfogadhatatlannak ebben a kontextusban, mert végzettszerűnek, elkerülhetetlennek tüntetik fel az erőszakot, melynek visszaszorítása, megelőzése valójában a hatóságok és a társadalom felelőssége lenne.

A cikkek az esetet nem csak tragédiaként, hanem botrányízű túszerdrámaként is beállítják, miközben sokkal inkább olyan súlyos kérdések feszegetésére lenne szükség, hogy előfordult-e korábban is, hogy a férfi fegyverrel fenyegette partnerét, – és ha igen, mit tett akkor a rendőrség –, és miért történnek egyre gyakrabban hasonló esetek, amikor férfi fegyverrel öli meg élettársát vagy partnerét.

Kérjük, hogy a rendkívül egyoldalú, az elkövetőt felmentő és az áldozatot hibáztató tudósítások helyett a jövőben a lehetséges áldozatok biztonsága érdekében változtassanak a fent leírt megközelítésen. Segítségképpen ajánljuk, hogy az áldozatvédelemmel foglalkozó emberi jogi szervezetek, pl. a NANE Egyesület ismeretterjesztő anyagai közül tanulmányozzák az effajta erőszakkal kapcsolatos tényekről és tévhitekről szóló anyagot: <http://nane.hu/eroszak/vaw/tenyektevhitek.html>

Ezenkívül felhívjuk a figyelmüket a Magyar Újságírók Országos Szövetsége Etikai Kódexének ide

vonatkozó részeire, elsősorban "A személyiség védelme" és a "Valóság-hű tájékoztatás és lelkiismeretesség" követelményeire.

Ennek további értelmezésére figyelmükbe ajánljuk a Szociális és Munkaügyi Minisztérium kezdeményezését, mely kapcsolódik az Európa Tanács nők elleni erőszakkal szembeni kampányához, és amely felhívja a figyelmet a családon belüli erőszakkal kapcsolatos sztereotip és tévhiteken alapuló média-tudósítások káros mivoltára, és arra, hogy a sajtónak a szakszerű, hiteles és kiegyensúlyozott tájékoztatás követelményét ezen a téren különösen fontos lenne betartania: <http://szmm.gov.hu/main.php?folderID=13565&articleID=32156&ctag=articlelist&iid=1>

A fent elmondottak fényében szeretnénk együttműködésüket kérni, és mielőbbi válaszukat várjuk!
(Kapcsolattartó: Sáfrány Réka, tel.: 0620 3678551, email: rekasafrany@gmail.com)

Tisztelettel,

FIONA - Fiatal Nőkért Alapítvány (www.fiona.org.hu)
Magyar Női Érdekvégyesítő Szövetség (www.noierdek.hu)
Magyarországi Női Alapítvány (www.mona-hungary.hu)
NANE - Nők a Nőkért Együtt az Erőszak Ellen Egyesület (www.nane.hu)
Patent - Patriarchátust Ellenzők Társasága Egyesület (www.patent.org.hu)
Stop-Férfierőszak Projekt (www.stop-ferfieroszak.hu)
Ultra-Ibolya Feminista Akciócsoport (www.ultraibolya.eu)

Budapest, 2008. március 26.